

Fágtha amuigh faoin aimsir

Súil thapa ar an gceacht

Tóg suas duilleog thirim agus blúire páipéir agus fiafraigh cad a d'fhéadfadh báisteach, grian agus gaoth na hÉireann a dhéanamh dóibh. Ainmnigh cúig shampla (páipéar, éadach, clúdach lonrach airgid, duilleog agus cailc) agus ansin tabhair dhá shampla do gach dalta le plé le páirtí.

Scríobhann nó tarraingíonn na daltaí marc 'Sílím' don dá shampla ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe sula gcuireann siad orthu a gcótaí. Cuireann cúpla cúntóir tráidire ranga amháin amuigh faoin aer; ar ais istigh, cuireann gach duine breathnú an chéad lae in aice lena thuar féin.

Cuspóirí foghlama

- Tuar conas a d'fhéadfadh aimsir na hÉireann ábhair a fhágtar amuigh a athrú
- Cuir samplaí in áit go sábháilte amuigh faoin aer agus taifead na chéad bhreathnuithe le seiceáil níos déanaí

Roimh an gclog – ullmhúchán

An lá roimh ré: gearr tacar ranga amháin (cearnóg pháipéir, blúire éadaigh, píosa scragaill, duilleog thirim, bata cailce) agus roghnaigh áit sheasta amuigh faoin aer (trádaire nó mála eangaí le doras an tseomra ranga nó le himeall an phóirse). Roghnach: tacar comhionann le coinneáil istigh le haghaidh comparáide. Marcáil an áit ionas gur féidir leat filleadh uirthi i gceann cúpla lá.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
cearnóga páipéir	2	rang	seomra ranga	blúire as seanleathanach de leabhar saothair
blúirí éadaigh	2	rang	seomra ranga	seanstoca nó píosa d'éadach soithí ón mbaile
píosaí de scragall alúmanaim	2	rang	ollmhargadh	scragall glan ó chlúdach ceapaire
duilleoga tirime	2	rang	amuigh faoin aer	duilleog thite ó ghairdín na scoile
bataí cailce	2	rang	seomra ranga	bata beag cailce don chlós súgartha
trádaire éadomhain nó mála eangaí do na samplaí amuigh	1	rang	seomra ranga	clúdach plaisteach de sheanbhosca lóin agus cloch air lena choinneáil síos
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	páipéar glan leis na ceannteidil 'Tuar' agus 'Breathnaigh' a deir an múinteoir os ard

Pointe sábháilteachta

Coinnigh gach duine le chéile, le teorainneacha soiléire sa chlós. Gan aon rud a bhlaiseadh agus gan plandaí a phiocadh. Ní mór na lámha a ní ar fhilleadh; glan na tráidirí taise.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Ná coinneigh i do lámh ach an duilleog agus an páipéar (nó grianghraf de phéint ag scamhadh). Fiafraigh cad a d'fhéadfadh báisteach, gaoth nó grian a dhéanamh. Glac le dhá fhreagra nó trí go sciobtha. Coinneigh an trealamh iomlán den bhord ionas go bhfanfaidh an fócas ar an gceist iontais.
- **Cad is féidir leis an aimsir a dhéanamh d'ábhair?:** Tóg suas gach ceann de na cúig shampla agus tú á ainmniú ionas go mbeidh gach focal ceangailte le rud. Scríobh aimsir agus tuar ar an gclár; luaigh síonchaitheamh go héadrom le sampla amháin ón gclós agus fág ansin é. Bí ar an airdeall roimh an smaoineamh nach n-athraíonn ach stoirmeacha móra rudaí.
- **Cad a shílimid a tharlóidh?:** Léirigh timthriall iomlán amháin os ard ar pháipéar (N'fheadar → Tuaraim → Seiceálfaidh mé → Taifeadfaidh mé). Tabhair dhá shampla do gach dalta nó do gach péire, ainmnigh os ard iad, agus ansin bíodh plé le páirtí faoi shampla amháin, le leid 'cén fáth?'. Bíodh an dá mharc 'Sílím' breactha sa Dialann Imscrúdaithe sula bhfágann aon duine an seomra.
- **Ár bhfaire aimsire a chur ar bun:** Treoraigh an rang amach le chéile. Iompraíonn beirt nó triúr de na cúntóirí an trádaire agus cuireann siad ina áit é; fanann gach duine eile leis an ngrúpa agus ní luann siad ach rud amháin a thugann siad faoi deara ar an gcéad lá. Ná tógtar dialanna amach. Má tá an aimsir garbh, cuir an trádaire faoi imeall an phóirse, áit a shroicheann an aimsir go héadrom é fós.
- **Ár mbreathnú ón gcéad lá a thaifeadadh:** Scríobh na túis abairte 'Inniu, tá cuma ... air' agus 'Inniu, nuair a bhainim leis, tá sé ...' ar an gclár. Cabhraigh leis na daltaí an dá rud a choinneáil scartha: is tuar é 'Sílím'; baineann 'Feicim inniu' le rudaí mar tirim, lonrach, crua, mín. Ní thaifeadann gach dalta ach a dhá shampla féin; pléigh an chuid eile os ard le chéile. Scríobh focal don dalta nuair is gá.
- **Sula seiceálaimid arís:** Plé ar an scáileán amháin: cén sampla is mó a athróidh an aimsir, agus cén fáth? Fiafraigh cén fáth a bhfuil na samplaí go léir san áit chéanna agus cad a bheidh le cur i gcomparáid níos déanaí. Athluaigh na smointe gan iad a mheas: is smointeoireacht an chéad lae é seo fós, ní torthaí.

Cad ba cheart a fheiceáil

Níl i gceist inniu ach an socrú agus an bonnlíne; níl aon athrú síonchaithimh ann fós. Bí ag súil le samplaí tirime slána: páipéar cothrom, scragall lonrach, cailc chrua, duilleog thirim, éadach mar a bhí. De ghnáth, luann na tuair an páipéar, an chailc nó an duilleog mar na rudaí is tapa a athróidh sa bháisteach. Má bhíonn breathnú aisteach ann ar an gcéad lá, is gnách gur cuireadh amach duilleog thais nó cailc a bhí ag titim as a chéile cheana; cuir píosa úr tirim ina áit agus taifead arís.

Míthuisceintí agus idirghabhálacha

- **Ní athraíonn ach stoirmeacha móra rudaí amuigh; ní dhéanann báisteach bhog ná grian gach lae faic.** — Taispeáin marcanna cailce tréigthe sa chlós nó péint ag scamhadh ar sheid. Abair go n-athraíonn gnáthaimsir na hÉireann ábhair go mall, agus gurb é sin an fáth a seiceálfaidh an rang arís i gceann cúpla lá.
- **Scríobhann na daltaí faoi 'Sílim' an rud a bhfuil súil acu leis nó a fheiceann siad cheana, agus meascann siad tuar le breathnú.** — Taispeáin an dá thús abairte ar an gclár. Abair gur roimh an tseiceáil a bhaineann 'Sílim'; is é 'Inniu, tá cuma ... air' an rud a insíonn ár súile agus ár méara dúinn anois. Coinnigh in áiteanna éagsúla iad ar leathanach na dialainne.
- **Athróidh na cúig ábhar ar an mbealach céanna, nó ní féidir le scragall athrú ar chor ar bith.** — Coinnigh páipéar le hais scragail agus fiafraigh cé acu is tanaí agus is mó a shúfadh uisce, dar leo. Glac leis go bhféadfadh an scragall craplú nó fanacht lonrach níos faide; is í an tseiceáil níos déanaí a léireoidh é, ní an plé inniu.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Scríobh na túis abairte 'Sílim' agus 'Inniu, tá cuma ... air' don dalta fad a tharraingíonn sé nó sí an dá shampla a tugadh dó nó di. • Oibrigh leo ina bpéire ag bord an mhúinteora agus ná pléigh ach sampla amháin sula gcuirtear an dara marc síos.	• Tar éis an dá mharc, iarr orthu cúis amháin ('cén fáth') a chur faoin sampla a shíleann siad is mó a athróidh. • Pléigh sampla breise amháin os ard le chéile, ag baint úsáide as clár tuar an ranga.	• Dúshlán roghnach: breathnú an chéad lae ar thríú sampla, ar an leathanach céanna den dialann fós. • Fiafraigh cén fáth a bhfuil áit chomhroinnte amháin amuigh faoin aer tábhachtach do chomparáid chothrom níos déanaí.

Nasc traschuraclaim

Ceangail le hábhar na haimsire sa Tíreolaíocht: ainmnigh dálaí aimsire na hÉireann inniu (báisteach, gaoth, grian, fuacht) sula dtéann an trádaire amach.